

ההתחדשות הישראלית

ירוחם משל
 מבראש המחלקה לאיגוד קצועי בהסתדרות, ובתפקיד זה הוא האיש מספר 2 בסדרות. איש מנגנון פועל הפועל מזה 25 שנים. עדי הפועל מסונה של אירופה פועלית מתכת עד 1960. מספאיי לשעבר וכיום חבר המערך.

זאב הרינג
 יו"ר המחלקה המדינית. מאז סיים את לימודי המשפטים באוניברסיטת וארסה היה עסקן. שנה אחת היה חבר קיבוץ. אחרי כן התגייס לצבא הבריטי, שירת כקצין תרבות בצה"ל ומאז הפך עסקן מפלגתי. איש מנגנון ההסתדרות מזה 15 שנים.

יהושע לוי
 גזבר ההסתדרות. יליד ירושלים ובוגר ישיבה. מגיל 25 היה מזכיר הפועל הצעיר בירושלים. היה פקיד הסוכות היהודית ומקום המדינה עד 1960 היה המזכיר הכללי של ההסתדרות הפקידים. מזה 9 שנים הוא גזבר ההסתדרות.

יהודה יודין
 יו"ר המחלקה לשיתוף פרעלים בהנהלות. איש מפ"ם העירונית, שהיה בשעתו מכוואי. מזה כ-30 שנה הוא איש מנגנון הוועד הפועל. הוא ומשל החזיקו בשעתו בצוותא מכונית על חשבון מיבטחים, שהיא מרכז קרן נות הגמל של ההסתדרות.

רפאל בש
 יו"ר המרכז לתרבות וחינוך. היה חבר קיבוץ כפר בלום, אותו עזב לפני 20 שנה. מאז הפך לפקיד מנגנון מפא"י. כיהן כמזכיר אירופני של מפא"י וכמזכיר מחוז מפא"י בתל-אביב. פעיל בהסתדרות רק בארבע השנים האחרונות.

יהושע וושצינא
 סגנו של משל באיגוד היימקצועי. לפני 30 שנה היה פועל במל חיפה. חבר קיבוץ אפק. היה חבר מועצת פועלי חיפה מטעם אחדות העבודה והשולט על מנגנון מפלגה זו בחיפה. נפצע בתאונת דרכים לפני מספר חודשים בלבד.

הוועידה ה-11 של ההסתדרות העובדים הכללית שתכנס בינואר 1970, אחרי תום הבחירות לכנסת, תהיה הגדולה והחגיגתית מכל הוועידות שנערכו עד כה. תהיה זו ועידת היובל, שתציין את מלאות 50 שנה להסתדרות, 50 שנה בהן הפכה ההסתדרות לאיגוד העובדים שאין לו אח ודוגמה בכל רחבי העולם, בהיקפו היחסי לגבי האוכלוסייה, בעושרו הכלכלי ובעוצמתו.

אבל הוועידה ה-11 לא תהיה רק החגיגתית שבתעודת ההסתדרות אלא אחת הגורליות שבהן. היא תצטרך לבחור את מוסדות ההסתדרות ואת הנהגתה לתקופה של ארבע שנים העשויות להיות מכריעות לגבי ציבור הפועלים והעובדים במדינה ולגבי החברה הישראלית בכללה. כבר השנה הבאה — שנת 1970, בה תתכנס הוועידה, תהיה שנה הרתי-גורל. המשק הישראלי בכללו הולך בה לקראת זעזועים אדירים. מצד אחד מצפים לו זעזועים ביטחוניים — כלכליים ומוניטאריים — ומצד שני תהיה זו השנה המוכרזת כשנת העלאת השכר שהוקפא בארבע השנים האחרונות.

ההסתדרות חייבת להיות גורם קובע לגבי שני לחצים מוגזמים אלה. בדמותה ובדמות הנהגתה תליים במידה רבה סוגי הפתרונות שיימצאו. האם הם יביאו לצמצום הפער בין השכבות השונות? האם יעקרו את המירווח שהצטברה בשכבות רחבות של פועלים ועובדים? האם יסייעו ליצירת חברה בריאה ותקינה יותר?

לרוץ מולם של עובדי ישראל, הרי הסיכויים שהגוף המייצג אותם יוכל לעמוד במשימות המצפות לו הן קלושות ביותר. כי הגוף הענק והמסורבל הזה כלל אינו בנוי לקראת העלאת תביעות ולחצים מלמטה למעלה — מהמוני העובדים אל הנהגתם. זהו גוף בעל מיסגרות מיושנות, דוכי-ניהול כושלות, הנשלט בידי מנגנון ממונה ולא נבחר, שמרבית מוסדותיו הן פיקציה אחת גדולה.

● בעוד שבועיים ייערכו הבחירות לגוף הנושא את השם „ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ-ישראל“, בעוד שלמעשה מאורגנים בו גם כ-150 אלף ערבים.

● קרוב למיליון איש יהיו בעלי זכות-בחירה בבחירות אלה, אבל רבע מהם אינם עובדים כלל ולא היו עובדים אף פעם. מחצית בעלי זכות הבחירה הן נשים, שמספרן כפול מכוח העבודה הנשי במשק הישראלי. כלומר — כרבע מציבור הבוחרים להסתדרות הן עקרות-בית ללא כל מיקצוע או תעסוקה אחרת.

● במיסגרת הבחירות להסתדרות ייערכו גם הבחירות להעידת הפועלים החקלאיים. קרוב לרבע מיליון איש הם בעלי זכות-בחירה להסתדרות זו, בעוד שבכל המשק הישראלי מועסקים רק קצת למעלה מ-100 אלף איש בחקלאות. פיקציה זו נובעת מכך שחברי ההסתדרות בכל היישובים שהיו לפני עשרות שנים יישובים חקלאיים, כמו פתח-תקוה, הרצליה ורחובות, הם עדיין בעלי זכות בחירה להסתדרות זו.

אלה הן הפיקציות הכוללות והאבסורדיות ביותר. אולם הפיקציה הגדולה ביותר היא עצם הבחירות. שכן הגופים ההסתדרותיים הנבחרים כביכול, אינם אלא דחלילים ממונים.

★ ★ ★

אין נציגים — המנגנון שורט

כאורה ולמראית-עין קיימת שיטת בחירות דמוקרטית בהסתדרות העובדים. העובדים בוחרים את נציגיהם להעידת ההסתדרות. זו בוחרת את מועצתה, המתכנסת אחת לשנה לישיבה חגיגתית. המועצה בוחרת את הוועד הפועל, המתכנס פעם בשישה שבועות וזה בוחר את הוועדה המרכזת — „ממשלת ההסתדרות“, שבידי אנשיה מופקד ניהול מחלקות ההסתדרות ואגפיה וקביעת מדיניותה ודרכי-פעולתה.

הבלוף הגדול מתחיל מלמטה, כאשר העובדים נקראים לבחור את נציגיהם. נציגים אלה אינם במרבית המקרים נציגי-עובדים כלל, אלא עסקנים מיקצועיים, הנקבעים על-ידי מרכזי המפלגות העורכים את רשימות המועמדים. העובדים אינם יכולים לבחור לגוף שנועד לייצג אותם את הנציגים שהם רוצים בהם — את חברי ועדי העובדים, את מנהיגי האיגודים המיקצועיים, את הלוחמים לאבטחת האינטרסים שלהם. הם נאלצים להצביע בעד עסקנים מדרגה שלישית ורביעית, הנשלחים בדרך כלל להסתדרות על-ידי מפלגותיהם כפיצוי על פעילות מפלגתית או כדי להרחיקם מפעילות אחרת.

הוועידה עצמה גם היא פיקציה מוחלטת. שכן לא היא, אלא מרכזי המפלגות הם הקובעים מי יהיו חברי מועצת ההסתדרות, הוועד-הפועל והוועדה המרכזת. אומנם, ניתן לטעון, כי המפלגות הממנות את הנציגים הן בעצמן מפלגות פועלים — אולם גם זוהי פיקציה שאיש כבר אינו מאמין בה.

כך הונצח בהסתדרות מצב בו קבוצה קטנה של אנשי המנגנון המפלגתי וההסתדרותי שולטת באופן קבוע באירגון-גג כל-יכול שאין בו כימעט השפעה לאיגודים המיקצועיים, ושהחבר מן השורה בו אינו אלא מספר סידורי ונול כל השפעה וחשיבות.

של עסקנים מיקצועיים הנשארים בתפקידם בדרך כלל כחייהם, ושבימקרים מסויימים אפילו מעבירים את עיסוקם זה בירושה לבניהם ולבני משפחותיהם.

אין כל רע בעסקן פועלים הצומח מתוך הפועלים ועובר לייצג לתקופה מסויימת את האינטרסים שלהם באיגוד המיקצועי או באירגון-הגג. אלא שלא זה מה שקורה בהסתדרות. אלה המנהיגים אותה ומנהלים את מוסדותיה ומפעליה הכלכליים הם ברובם אנשים שלא עבדו מימיהם מחוץ לעסקנותם, או שעבדו תקופה קצרה בנעוריהם לפני עשרות שנים.